

פרשת בשלח

נושא השבוע: תלונות

נושא השבוע

בתורה חוזרים ונשנים סיפורים על תלונות בני ישראל במדבר - על מחסור במים במדבר, על מציאת מים מרים, ותלונות על חוסר במזון. אירועים אלה הם בבחינת ניסיון שנסה האל את ישראל. הוא מנע מהם מים או מזון לזמן קצר כדי לבחון אם אמונם בו ובמשה שליחו מתמיד גם בזמן משבר. בני ישראל היו צריכים להתרגל לחיות ולפעול לפי הוראות האל באמצעות משה. בפרשתנו מתלונן העם על חוסר במזון. מסתבר שאת העבדות הם שכחו לגמרי ומה שנשאר בזיכרונם בימים של צמא ורעב הוא האוכל שאכלו במצרים. הם מתריסים כלפי משה ואהרן כי הוציאו ממצרים שם ישבו על סיר הברש ואכלו לחם לשובע ועתה הם צפויים למיתה ברעב. בתשובה מוריד ה' מן, המכונה בתהילים "דגן השמים", ומגיז שלום.

פסוקים מומלצים לקריאה: שמות ט"ז פסוקים א'-ל"ו.

מה בפרשה

- **קריעת ים סוף ומפלת המצרים** - בהגיעם לים סוף מי הים נבקעו ובני ישראל עברו בחרבה. במחנה הרודפים היתה מהומה והם טבעו בים.
- **שירת הים** - שיר הודיה ששרו משה ובני ישראל על הצלתם.
- **מי מרה** - בני ישראל הגיעו למקום בו היו מים מרים, וה' הורה למשה כיצד להמתיקם.
- **המון והשלי** - בני ישראל התלוננו על חוסר במזון, וה' הוריד להם לחם משמים והגיז את השליו.
- **מי מריבה** - שוב חסרו מים, העם התלונן ובדבר ה' נבעו מים מהצור.
- **המלחמה בעמלק** - עמלק התקיף את ישראל, וה' הצילם והבטיח למחות את זכרו מתחת השמים.

נושאים לשיחה

לאחר קריאת הפסוקים כדאי לשאול את התלמידים **מדוע התלוננו** בני ישראל? האם התלונות היו מוצדקות? ובעקבות מכתבה של צפנת ניתן לשאול מדוע בכלל אנשים מתלוננים? יש להבחין בין **תלונות אובייקטיביות** ומוצדקות ובין כאלה שאינן מוצדקות, כמו התלונות של דידי, אולי. במהלך הדיון מעניין למקד את השאלה בתלונות מהסוג השני ולשאול את התלמידים האם הם מסכימים עם צפנת - שהמתלונן פשוט רוצה שיתייחסו ויקשיבו לו? האם זה עניין של אופי? והאם לדעתם אדם שמתלונן הרבה חושב שתלונותיו אכן אמיתיות או שהוא עצמו יודע שזה לא כך? כיצד הם מרגישים כשהם שומעים מישהו שמתלונן פעמים רבות ומה הם אומרים/עושים? מה הם היו אומרים לדידי אילו היו שומעים אותה מתלוננת כך?

מ בראשית התייחסותנו למדרש זה יש להדגיש כי הוא נאמר לגבי פרשת בהעלותך בספר במדבר ולא לגבי פרשתנו. בפרשתנו אנו פוגשים בבני ישראל מיד לאחר קריעת ים סוף, הם חסרי אוכל ומים, ועדיין לא התבשרו על קבלת המן, כך שהדברים לגבי טעמו של המן אינם רלוונטים (דבר זה אינו מפחית מחומרת תלונתם המזכירה שובע וחי נעימות במצרים והרי לא כך היו פני הדברים). לעומת זאת, בפרשת בהעלותך, נמצאים בני ישראל אחרי תקופה ארוכה בה הם כבר אוכלים מן ולכך מתייחס רבי שמעון בר יוחאי במדרשו כאשר הוא מדבר על המן שטעמו נתון לבחירה.

ר ניתן לחלק את דברי רבי שמעון בר יוחאי לשני חלקים: **בחלק הראשון** מוסבר מדוע טענתם של בני ישראל אינה אלא **תירוץ** שאין בו כל אמת – שכן אין כל סיבה שיתגעגעו לטעם של דג – בשעה שהם למעשה יכולים לבחור בו. **החלק השני** מציג לשיטתו של רבי שמעון בר יוחאי את **מטרתה האמיתית** של התלונה – הצבת הסבר משכנע (כביכול) לדרישה לחזור למצרים. בני ישראל ידעו כי אינם יכולים להתלונן על ההצלה והטוב שנעשה עימם, ולכן ביקשו דבר להיתלות בו ואותו מצאו בצורת אוכל נחשק, שאכן לא היה בהישג ידם, אך למעשה גם **לא היה בו צורך**. ניתן להוסיף כי לפי גישה זו כיוון שזהו רק **תירוץ**, גם אם היה מסופק להם בשר – לא היו מרוצים, שכן מטרתם היתה לחזור למצרים. גם אנו בחיינו נתקלים פעמים רבות במצבים בהם אנו נזקקים להצדיק את עצמנו מסיבות שונות. במקרים כאלה, אנחנו מוצאים **תירוצים שונים** כדי להצדיק את עצמנו, לפעמים אלו אפילו תירוצים "נכונים", אבל הסיבה האמיתית, המנחה את מעשינו, אינה נאמרת.

בהשראת הקטע המופיע ב"על רגל אחת", ניתן להזמין את התלמידים לכתוב **תלונות** מצחיקות המופנות למשרדים ולמחלקות שונות. בשלב שני תחולק הכיתה לקבוצות קטנות, וכל קבוצה תקבל מספר "תלונות" (שאינן של חבריה), ותענה להם מכתבי תשובה היתוליים גם הם. כדי לסייע לתלמידים ולעורר את האווירה, ניתן להכין עוד לפני השיעור עיתונים עם פרצופי אנשים, כך יוכלו התלמידים לבחור את הדמות "**המתלוננת**" ולהתאים לה "תלונה".

פ.ע.יל.ות נוספת